

MÁRIA LETZOVÁ

Žofia Bosniaková

život, dielo a úcta v 17. – 19. storočí

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Bratislava 2022

ÚVOD	10
I. ŽOFIA BOSNIAKOVÁ – ŽIVOT A DIELO	13
BOSNIAKOVCI Z VEĽKÉHO BIELU	14
Hypotézy o pôvode rodu	14
Bosnianska hypotéza pôvodu veľkobielskych Bosniakovcov	16
Erb Bosniakovcov z Veľkého Bielu	17
Počiatky rodu v Uhorsku	18
Tomáš Bosniak	21
Mária Kenderešiová	24
Manželstvo Márie Kenderešiovej a Tomáša Bosniaka	26
 DETSTVO A MLADOSŤ ŽOFIE BOSNIAKOVEJ	 30
Aetas tenera	31
Alžbeta Telegdyová	33
Žofia na svadbe Mikuláša Esterháziho	35
 MANŽELSTVO ŽOFIE BOSNIAKOVEJ S MICHALOM ŠERÉNIM	 38
Rod Šeréniovcov a jeho cesty do Moravského markgrófstva	38
Nový Svätlov	39
Michal Šeréni	41
Svadba Žofie Bosniakovej a Michala Šerénihho	42
Veno a jeho zabezpečenie	45
<i>Léta Paně 1626 dne 10 martii</i> – Testament Michala Šerénihho	47
Sirota a vdova	50
 MANŽELSTVO ŽOFIE BOSNIAKOVEJ S FRANTIŠKOM VEŠELÉNIM	 54
Vešeléniovci v Poľskom kráľovstve	54
<i>Hodie, cras nihil</i> – Štefan Vešeléni a jeho rodinné väzby a rekatolizačné snahy	56
Rekatolizácia Tepličky nad Váhom	63
František Vešeléni	69

Vzťah Františka Vešelého a Žofie Bosniakovej	73
Strečno a Teplička nad Váhom	75
MANŽELKA, MATKA A ČINORODÁ ŽENA	80
Rodinný život	80
Manželka filakovského kapitána	82
Majetkové aktivity na Morave	87
Zdedené majetky	90
Pani Strečnianskeho panstva	91
VIERA A ZBOŽNOSŤ V ŽIVOTE ŽOFIE BOSNIAKOVEJ	93
Baroková zbožnosť	93
Úcta k Sedembolestnej Panne Márii	97
Žofia v zavŕšení rekatolizácie tepličianskej farnosti	98
SOCIÁLNE DIELO ŽOFIE BOSNIAKOVEJ	100
Vývin sociálnej starostlivosti v začiatkoch 17. storočia	100
Miesto šľachtickej ženy v sociálnej reforme v ranom novoveku	101
Sociálna činnosť Žofie Bosniakovej v 30. – 40. rokoch 17. storočia	102
Chudobinec siedmich bolestí a radostí Panny Márie	108
ZÁVER ŽIVOTA	113
<i>Rozkošná krásna žena, predovšetkým krásna!</i> – Mária Sėčiová	114
Mars a Venuša	116
Koniec života a zrod úcty	118
Udalosti po smrti Žofie Bosniakovej	120

II. TRADÍCIA ÚCTY K ŽOFII BOSNIAKOVEJ

V 17. – 19. STOROČÍ	127
HISTORICKÝ KONTEXT ÚCTY K ŽOFII BOSNIAKOVEJ	128
Zborenie Strečnianskeho hradu	128
Konfiškácia Strečnianskeho panstva	130
Noví majitelia Strečnianskeho panstva – Löwenburgovci	131
Objavenie neporušených ostatkov Žofie Bosniakovej	133
Súhlas nitrianskeho biskupa	136

PREJAVY ÚCTY	138
Ostatky Žofie Bosniakovej ako predmet úcty a barokovej zbožnosti ..	138

Miesto uloženia neporušených ostatkov	139
Rekatolizácia tepličianskej a strečnianskej farnosti v 17. – 18. storočí v spojitosti s regionálnou úctou k Žofii Bosniakovej	141
Používanie mena Žofia ako prejav regionálnej úcty	145
Prejavy úcty v spríbuznených šľachtických rodoch	147
ODRAZ ÚCTY K ŽOFII BOSNIAKOVEJ V UMENÍ	
18. A 19. STOROČIA	152
Súčasť národných obrán	152
Žofia Bosniaková v cestopisoch 19. storočia	153
Osobnosť Žofie Bosniakovej v populárno-vedeckej a odbornej literatúre druhej polovice 19. storočia	158
Portréty Žofie Bosniakovej z 18. storočia	160
NEPORUŠENÉ TELO ŽOFIE BOSNIAKOVEJ	
Hypotézy o zachovaní neporušeného stavu tela	167
Vlastnosti, pozorovania a expertízy neporušeného tela	168
Spálenie ostatkov Žofie Bosniakovej a expertíza z roku 2009	170
Predmety a odev	172
Podnety na začatie procesu blahorečenia Žofie Bosniakovej od farára Karola Kmeťka	174
ZÁVER	177
SUMMARY	181
LISTY ŽOFIE BOSNIAKOVEJ ŽILINSKÉMU MAGISTRÁTU	182
ZOZNAM POUŽITÝCH PRAMENŇOV A LITERATÚRY	185
ZOZNAM OBRAZOVÉHO MATERIÁLU	191